

© Ured zastupnika Republike Hrvatske pred Europskim sudom za ljudska prava. Sva prava pridržana. Dopuštenje za ponovno objavljivanje ovog sažetka dano je isključivo u svrhu uključivanja u HUDOC bazu podataka Suda.

© Office of the Representative of the Republic of Croatia before the European Court of Human Rights. All rights reserved. Permission to re-publish this summary has been granted for the sole purpose of its inclusion in the Court's database HUDOC.

© Bureau de l'Agent de la République de Croatie devant la Cour européenne des droits de l'homme. Tous droits réservés. L'autorisation de republier ce résumé a été accordée dans le seul but de son inclusion dans la base de données HUDOC de la Cour.

SAŽETAK PRESUDE

BASU PROTIV NJEMAČKE PRESUDA VIJEĆA OD 18. LISTOPADA 2022. ZAHTJEV BR. 215/19

*Neprovođenje učinkovite istrage o uvjerljivim navodima podnositelja
da je provjera njegova identiteta bila diskriminatorna
bilo je protivno člancima 8. i 14. Konvencije*

ČINJENICE

Tijekom putovanja vlakom iz Češke u Njemačku, podnositelja zahtjeva i njegovu kćer, njemačke državljane indijskog porijekla, policijski službenici zatražili su identifikacijske dokumente radi provjere i utvrđivanja njihovog identiteta. Podnositelj zahtjeva upitao je policijske službenike zašto su upravo on i njegova kći odabrani za provjeru identiteta, na što mu je policijski službenik odgovorio da je riječ o nasumičnoj provjeri te da su česta krijumčarenja cigareta u Njemačku iz Češke. Smatrajući da je provjera njihova identiteta provedena isključivo iz razloga što su bili druge boje kože od ostalih putnika u vlaku, podnositelj zahtjeva je pred Upravnim sudom osporio zakonitost izvršene provjere identiteta. Podnositelj je pred tim sudom istaknuo da pravni temelj za miješanje u njegovo pravo na informacijsko samoodređenje¹ nije bio valjan jer nije postojao osnovani razlog za provođenje njegove provjere identiteta. U postupku u kojem je saslušan samo podnositelj zahtjeva, Upravni sud je odbacio tužbu navodeći da podnositelju zahtjeva nedostaje legitiman interes za donošenje presude o zakonitosti provjere njegovog identiteta. Žalbu podnositelja zahtjeva odbacio je Žalbeni upravni sud koji je također smatrao da podnositelj nema legitiman interes za donošenje presude o zakonitosti provjere, zbog čega nije niti ulazio u ocjenu osnovanosti njegovog zahtjeva niti je ispitivao jesu li policijski službenici postupili diskriminatorno prilikom provjere njegova identiteta.

¹ U njemačkom pravnom sustavu predmetno pravo pretpostavlja ovlast svakog pojedinca da samostalno može odlučiti koje osobne podatke želi otkriti i tko ih smije koristiti.

PRIGOVORI

Pozivajući se na članak 14. Konvencije, podnositelj zahtjeva prigovorio je da je provjera identiteta provedena isključivo zbog boje njegove kože te da su njemački sudovi odbili provesti istragu njegovih navoda da je navedeno predstavljalo diskriminatorno postupanje.

OCJENA ESLJP-a

Primjenjivost i dopuštenost

Sukladno praksi ESLJP-a, obveza nošenja i pokazivanja identifikacijskih dokumenata policijskim službenicima kada oni to zatraže samo po sebi ne predstavlja miješanje u privatni život pojedinca (*Reyntjens protiv Belgije*, br. 16810/90, odl. Komisije, 9. rujna 1992., Odluke i Izvješća 73, str. 152.). Članak 8. Konvencije načelno će stoga biti neprimjenjiv i u slučaju provjere identiteta pojedinca koji je pripadnik neke etničke manjine. No, ako je provjera identiteta pojedinca učinjena iz diskriminatornih razloga, članak 8. mogao bi biti primjenjiv u vezi s člankom 14. Konvencije, ako podnositelj zahtjeva može predstaviti da je provjera identiteta ciljano provedena nad njim zbog nekih njegovih specifičnih fizičkih ili etničkih obilježja. Na taj način, na podnositeljima je teret dokaza da je u njihovom predmetu dosegnut potreban prag ozbiljnosti – to jest podnositelji moraju dokazati i objasniti konkretne negativne posljedice koje je provedena mjera imala na njihov privatni život te takvu tvrdnju potkrijepiti na odgovarajući način (*Denisov protiv Ukrajine* [VV],² br. 76639/11, članci 110.-114., 25. rujna 2018.). Ipak, kada je u pitanju rasna diskriminacija, od nacionalnih vlasti zahtijeva se poseban oprez i energična reakcija jer rasna diskriminacija predstavlja vrstu diskriminacije koja sa sobom nosi ozbiljne posljedice (*Sejdić i Finci protiv Bosne i Hercegovine* [VV], br. 27996/06 i 34836/06, stavak 43., ECHR 2009.).

U svjetlu navedenog, ESLJP je analizirao navode podnositelja te zaključio da je podnositelj iznio uvjerljivu tvrdnju da je provjera njegova identiteta provedena zbog njegovih fizičkih i etničkih karakteristika te da je ona imala dovoljno ozbiljne i negativne posljedice na njegov privatni život. Naime, provjera podnositeljeva identiteta izvršena je na javnom mjestu - u vlaku, te sukladno navodima podnositelja jedine dvije osobe čiji je identitet provjeren bile su on i njegova kći, koji su se od ostatka putnika razlikovali po boji kože. Također, objašnjenje policijskih službenika zašto su proveli provjeru njihovog identiteta, ni na koji način nije razjasnilo da su postojali drugi objektivni razlozi zbog kojih je provjera izvršena. Podnositelj je ujedno naveo da je provjera identiteta u vlaku, na javnom mjestu dovela do toga da se podnositelj osjećao stigmatizirano i poniženo zbog čega nekoliko mjeseci nije putovao vlakom.

Posljedično, ESLJP je zaključio da je u predmetu podnositelja dosegnut prag ozbiljnosti potreban za primjenu članka 8. u vezi s člankom 14. Konvencije, te je utvrdio da je zahtjev dopušten.

Osnovanost

Kada je u pitanju provođenje istrage, sukladno pozitivnim obvezama temeljem Konvencije, države članice VE moraju uspostaviti odgovarajuće mehanizme kako bi osigurale mogućnost

² Sažetak presude dostupan je na [hrvatskom jeziku](#).

utvrđivanja identiteta i, po potrebi, kažnjavanja odgovornih osoba, ali pritom uživaju određenu slobodu procjene kako će organizirati svoj pravni sustav. Stoga su države članice slobodne odabrati način na koji će pružati zaštitu, a koji može biti kaznenopravne, građanskopravne, upravnoopravne ili profesionalnoopravne prirode (*F.O. protiv Hrvatske*, br. 29555/13, stavak 91., 22. travnja 2021.). Sukladno praksi ESLJP-a obveza provođenja učinkovite istrage može se pojaviti i u kontekstu članka 8. Konvencije kao mjera kojom se štiti integritet pojedinca (*Burlyya i drugi protiv Ukrajine*,³ br. 3289/10, stavci 161. i 169.-170, 6. studenog 2018.). Predmetna obveza dodatno je naglašena kada je potrebno istražiti postupanje predstavnika države, te kada podnositelj iznese uvjerljivu tvrdnju da je bio meta nekog postupanja zbog svojih etničkih ili fizičkih karakteristika.

Posljedično, kada nacionalne vlasti istražuju nasilne događaje dužne su istražiti jesu li etničke ili rasne predrasude bile od utjecaja za njihovo počinjenje. ESLJP je pritom svjestan da je dokazivanje rasne motivacije često izuzetno teško u praksi, zbog čega predmetna obveza za državu predstavlja obvezu sredstava, a ne rezultata. No nacionalne vlasti moraju učiniti ono što je razumno u konkretnim okolnostima kako bi prikupile i osigurale dokaze, istražile sva praktična sredstva za otkrivanje istine i donijele potpune, obrazložene, nepristrane odluke, bez izostavljanja sumnjivih činjenica koje bi mogle ukazivati na rasom potaknuto nasilje (*B.S. protiv Španjolske*, br. 47159/08, stavak 58., 24. srpnja 2012.). Dodatno, da bi se istraga mogla smatrati učinkovitom, institucije i osobe koje su odgovorne za njezino provođenje moraju biti neovisne od pojedinaca koji se istražuju. Navedeno ne znači samo izostanak bilo kakve hijerarhijske ili institucionalne povezanosti, već i praktičnu neovisnost (*Burlyya i drugi protiv Ukrajine*, br. 3289/10, stavak 127., 6. studenog 2018.).

Konačno, u kontekstu prethodnih utvrđenja ESLJP-a da rasna diskriminacija predstavlja očiti primjer diskriminacije koja može imati ozbiljne posljedice (*Sejdić i Finci protiv Bosne i Hercegovine* [VV], br. 27996/06 i 34836/06, stavak 43., ECHR 2009.), kada postoji uvjerljiva tvrdnja da je pojedinac bio izložen diskriminatornom postupanju zbog svojih rasnih ili etničkih karakteristika, nacionalne vlasti imaju obvezu, sukladno članku 14. u vezi s člankom 8. Konvencije, provesti istragu o mogućoj vezi između rasističkih stavova i postupaka predstavnika države. U tom smislu, ESLJP je istaknuo i zaključke Europske komisije za borbu protiv rasizma i netolerancije da rasno profiliranje rezultira stigmatizacijom i otuđenjem osoba koje su mu bile izložene.

Primjenjujući istaknuta načela i obveze koje za državu proizlaze iz članaka 8. i 14. Konvencije, ESLJP je zaključio da istraga provedena u predmetu podnositelja nije bila neovisna. Naime, sukladno navodima njemačke vlade unutarnju istragu o incidentu, odnosno provjeri identiteta podnositelja koju je izvršio policijski službenik, provela je neposredno viša policijska vlast koja je bila u izravnoj hijerarhijskoj i institucionalnoj vezi s policijskim uredom u kojem je policijski službenik bio zaposlen.

Nadalje, što se tiče postupaka pred upravnim sudovima, ESLJP je primijetio da ti sudovi nisu ocjenjivali osnovanost podnositeljevog tužbenog zahtjeva već su tužbu odbacili zbog formalnih razloga smatrajući da podnositelj nema opravdan interes za donošenje odluke o zakonitosti provjere svog identiteta. Posljedično, upravni sudovi su propustili prikupiti potrebne dokaze,

³ Sažetak presude dostupan je na [hrvatskom jeziku](http://hrvatskom.jeziku).

odnosno saslušati svjedoke koji su bili prisutni tijekom provjere identiteta, unatoč tome što je podnositelj iznio uvjerljivu tvrdnju da je bio žrtva rasnog profiliranja.

U tim okolnostima, ESLJP je utvrdio da njemačke vlasti nisu ispunile svoju pozitivnu obvezu poduzimanja svih razumnih mjera kako bi putem neovisnog tijela utvrdile je li postupanje prema podnositelju zahtjeva bilo diskriminatorno čime su propustile provesti učinkovitu istragu i onemogućile ESLJP-u da donese zaključak o tome je li provjera identiteta podnositelja predstavljala rasno profiliranje.

Slijedom navedenog, ESLJP je zaključio da je došlo do povrede članka 14. u vezi s člankom 8. Konvencije.